

سعیداسلام‌زاده‌در گفت‌وگوبا «آرمان ملی»:

ارتباط اقتصاد فرهنگ و هنر با جیب طبقه متوسط

تأثیر عوامل اجتماعی و سیاسی بر بازارهای فرهنگی

آنها که کتاب‌های غیرمفید چاپ می‌کنند، از دور نشر خارج شوند تا وضعیت کاغذ سر و سامان بگیرد. تعداد کتابفروشی‌ها را در سراسر کشور افزایش دهیم. امنیت روانی و اقتصادی در جامعه به نویسندگان هم مربوط می‌شود و آنها هم در شرایط متعادل، تولید می‌کنند و با تیراژ بالا درآمد خوبی هم خواهند داشت.

❖ **به عنوان یک روزنامه‌نگار و کارشناس رسانه، جراید و رسانه‌ها چه نقشی در این میان بازی می‌کنند؟**

همان‌وضعیتی که در حوزه فرهنگ و نشر داریم متأسفانه در زمینه رسانه‌ها هم به شکل دیگری خودش را نشان می‌دهد. کم بودن رسانه مستقل، باعث شده در زمینه تبلیغ کتاب هم با سویه‌های سیاسی مواجه باشیم. از رسانه کلانی مانند صدا و سیما تا رسانه‌هایی که به صورت مکتوب یا چندرسانه‌ای در فضای مجازی فعالیت می‌کنند؛ همگی درگیر موضوعات سیاسی‌اند تا خود کتاب. خبرگزاری‌های ما که تقریباً دولتی‌اند و یا متکی به بودجه‌های دولتی و بخش عمومی، از تبلیغ و معرفی کتابی که در بخش خصوصی تولید شده طفره می‌روند. مضاف بر اینکه مردم با تبلیغ رسانه‌ای، کتاب نمی‌خرند! مردم با سفارش یک رسانه کتاب نمی‌خوانند. یک دلیل ساده دارد؛ مردم به دوستانشان که صفحات شخصی دارند، بیشتر در معرفی کتاب اعتماد می‌کنند. شرایط در چندماه‌اخیر نیز نشان داد که رسانه‌های ماتاوانایی حضور در شرایط بحران را ندارند. محدودیت‌ها را درک می‌کنم، اما در این روزها، بسیاری از رسانه‌ها را که ورق می‌زنیم، تصویر روشنی از جامعه در آنها نمی‌بینیم. به نظر من تا از بن‌بست‌های فرهنگی و اقتصادی و سیاسی ساختار نشر خارج نشویم، رسانه‌ها نمی‌توانند نقش موثری داشته باشند. این نگاه، بدبینانه نیست؛ بلکه کاملاً واقع‌گرایانه است. من هم دوست دارم که در کار رسانه‌ای‌ام کتاب معرفی کنم، نقد کنم و... ولی وقتی با بحران مخاطب روبه‌رو می‌شوم و می‌بینم در صفحه شخصی‌ام راحت‌تر با مردم ارتباط می‌گیرم، ترجیح می‌دهم کیفیت کنم به سمت رسانه شخصی‌ام. وجود کتابفروشی‌های مجازی و فعالیت نسبتاً خوبشان نشان از همین مساله است.

❖ **به عنوان آخرین سوال، فکر می‌کنید سردی بازارهای فرهنگی چقدر می‌تواند در ثبات اجتماعی و حتی سیاسی و اقتصادی جامعه سهم داشته باشد؟**

فرهنگ و هنر تابعی از شرایط جامعه است. اگر واقع‌بینانه تاریخ دست کم قرن اخیر را مطالعه کنیم، می‌بینیم که جریان‌های فرهنگی و هنری در جهان، تحت تأثیر جنبش‌های سیاسی و اجتماعی و شرایط اقتصادی بوده‌اند. از جرقه‌های فردی و استنها عبور کنیم، صحبت از جریان و کلان فرهنگ و هنر است، اما وقتی که هنر و فرهنگ از جامعه تأثیر گرفت، وارد میدان می‌شود و نقش بی‌بدیلی در توسعه و پایداری و ثبات جامعه دارد. این کاروپژه فرهنگ و هنر است. در آغاز، گیرنده است و بعد با تجزیه و تحلیل شرایط، وارد میدان می‌شود و موقعیت‌ها و رفتارها را می‌سجد و روبه‌روی مردم می‌گذارد. یک کارکرد دیگر فرهنگ و هنر هم جنبه سرگرمی و اصطلاحاً اینترتینمنت است که در همه جای جهان مورد توجه قرار می‌گیرد و نمی‌توان از اهمیت آن غافل بود. اصلاً بخش اصلی اقتصاد هنر از همین ماجراست و در همه زمینه‌ها هم تعریف دارد؛ اما به شرطی که اصلی باشد نه تقلبی! در پایان باید به این نکته مهم توجه کنیم: اگر در دوره‌هایی می‌بینیم که مثلاً یک اثر هنری مانند نقاشی با قیمت ویژه‌ای معامله می‌شود، این را به حساب همه نباید بگذاریم. چند بار گفته‌ام؛ حرف ما سر استنها نیست. داریم از کلیت فرهنگ و هنر حرف می‌زنیم.

که قشر کتابخوان حرفه‌ای ما هم آنقدر نیست که بتوانند بر جریان نشر تأثیر بگذارد و یکباره میزان فروش را متحول کند، چون این قشر معمولاً به لحاظ اقتصادی ضعیف است و سعی می‌کند نیاز کتاب‌هایش را از کتابخانه تأمین کند. دومین مساله موضوع محتوایی کتابسازی است. کتابسازی و چاپ کتاب‌های ضعیف کلامخاطب را از خرید کتاب منصرف می‌کند. درباره این موضوع باید مفصل حرف بزنیم. موضوع سوم ماجرای تاسف‌برانگیز قاچاق کتاب است که لطمه جبران ناپذیری را به ساختار نشر زده است. این ماجرا هم باید جداگانه بررسی شود. مساله چهارم سیاست‌گذاری‌های مدیریت فرهنگی است؛ از نمایشگاه‌های کتاب که به‌طور کلی چرخه نشر را به هم می‌ریزد تا حمایت‌های سوگیرانه در خرید کتاب. مساله بعدی هم به نظرم رقابتی قدرتمندی مانند فضای مجازی است که کتاب را در جامعه‌ای که اساس آن بر روابط شفاهی است به حاشیه می‌برد. البته از ظرفیت‌های همین فضا می‌شود، بهره برد، اما متأسفانه بخش مهمی از تبلیغات در اختیار همان کتاب‌های کتابسازی شده و قاچاق است.

در این اوضاع و احوال نویسندگان و محققان اصلی به حاشیه می‌روند و حتی در بخش دانشگاهی و کتاب‌های تحقیقی هم بخش پایپولار به میدان می‌آیند. فعلاً متأسفانه چشم‌انداز روشنی برای نشر و کتابفروشی در ایران نمی‌بینم. تعداد کتابفروشی‌های کشور که مشمول استانداردهای مرسوم هستند، حدوداً هزار واحد تخمین زده می‌شود. به نظر شما مساحت و پرتین کتاب چه نسبتی با جمعیت هشتاد و چند میلیونی کشور می‌تواند داشته باشد. ماجرای کتابفروشی‌ها و مراکز فرهنگی و هنری مثل سالن‌های تئاتر و سینما در کشور ما بیشتر شبیه شوخی است و البته می‌دانیم که از این حدوداً هزار کتابفروشی، تعداد زیادی کتاب‌های کمک آموزشی می‌فروشند

و کتاب به معنایی که مد نظر من و شماست در این فضاها من و پرتین‌ها دیده نمی‌شود. وقتی که هزار کتابفروشی در کشور داریم و بیش از ۲۰ هزار ناشر، معلوم است که در یک چرخه نادرست قرار گرفته‌ایم و این چرخه جز ناراستی چیزی تولید نمی‌کند. از سوی دیگر نظام توزیع کتاب در ساختار نشر چندان جریان

منسجم و درستی نیست. نهادهای دولتی هم مانند نهاد کتابخانه‌ها و کانون پرورش فکری هم از قرار توجه چندان به بسترها و ایجاد فضای فرهنگی ندارند و هنوز در بسیاری از شهرها و روستاها خبری از کتابفروشی و کتابخانه نیست. به هر حال اگر وزارت فرهنگ و ارشاد، به فکر توسعه ناوگان کتابفروشی بود، هم تیراژ کتاب در حد قابل قبولی بالا بود و هم به جای این همه ناشر، کتابفروشی‌هایی فعال در سراسر کشور کار می‌کردند و به ناشرانی که کار اساسی می‌کنند هم کاغذ به اندازه کافی می‌رسید.

❖ **پایین بودن سرانه مطالعه، ضعف در شبکه‌های توزیع و نشر در کشور، تیراژهای پایین و مکفی نبودن درآمد نویسندگان و مترجمان از طریق انتشار کتاب، به یک چرخه تکرار شونده تبدیل شده است. برای اصلاح این دور چه راهکارهای اجرایی را می‌توان متصور بود؟**

برای خارج شدن از این دور، تنها باید از اول شروع کنیم. قوانین دست و پاگیر را دور بریزیم و در قوانین ممیزی تجدیدنظر کنیم. هیات نظارت بر کار ناشران تشکیل شود و ناشران غیرفعال و

آرمان ملی – هادی حسینی‌نژاد: برای سنجش سطح فرهیختگی و دانش در یک جامعه، عوامل و فاکتورهای زیادی وجود دارد اما ما شکی نیست که میزان تعلق خاطر مردم به فرهنگ و هنر را می‌توان از میزان استقبال آنها از تولیدات هنری (فیلم، تئاتر، موسیقی و هنرهای تجسمی) و خصوصاً کم‌وکیف حضور آنها در کتابفروشی‌ها و البته کتابخانه‌ها در یافت. حال آنکه چه عواملی جز عوامل اقتصادی می‌تواند بر ارتباط جامعه با بازارهای فرهنگی تأثیر بگذارد، موضوعی است که با سعیداسلام‌زاده، روزنامه‌نگار و کارشناس فرهنگی و هنری مطرح کرده‌ایم و حاصل کار، گفت‌وگویی است که مشروح آن را در ادامه می‌خوانید.

چيست؟

در بازار نشر هم دچار کم‌کاری شده‌ایم، من آمار ندارم و می‌شود به سایت‌های اطلاع‌رسانی خانه کتاب رجوع کرد و آمار نشر را پیدا کرد، اما اینجا یک نکته وجود دارد که حتماً باید به آن توجه کنیم. اگر از تولید کتاب و فرهنگ و هنر حرف می‌زنیم، منظورمان فعالیت بخش خصوصی و هنرمندان مستقل است؛ نه نهادهای دولتی و ناشران دولتی که به بعضی هنرمندان و نویسندگان سفارش کار می‌دهند یا تعداد کتاب منتشر شده است، اما باید به آنسوی ماجرا هم سری بزنیم و ببینیم که آیا بخش مجازی کتابفروشی‌ها و ناشران دولتی هم ممکن است شما همین الان به سایت آمار نشر خانه کتاب رجوع کنید و ببینید که فلان تعداد کتاب منتشر شده است،

اما باید به آنسوی ماجرا هم سری بزنیم و ببینیم که آیا بخش مجازی کتابفروشی‌ها و ناشران دولتی هم ممکن است شما همین الان به سایت آمار نشر خانه کتاب رجوع کنید و ببینید که فلان تعداد کتاب منتشر شده است، اما باید به آنسوی ماجرا هم سری بزنیم و ببینیم که آیا بخش مجازی کتابفروشی‌ها و ناشران دولتی هم ممکن است شما همین الان به سایت آمار نشر خانه کتاب رجوع کنید و ببینید که فلان تعداد کتاب منتشر شده است،

اما باید به آنسوی ماجرا هم سری بزنیم و ببینیم که آیا بخش مجازی کتابفروشی‌ها و ناشران دولتی هم ممکن است شما همین الان به سایت آمار نشر خانه کتاب رجوع کنید و ببینید که فلان تعداد کتاب منتشر شده است،

اما باید به آنسوی ماجرا هم سری بزنیم و ببینیم که آیا بخش مجازی کتابفروشی‌ها و ناشران دولتی هم ممکن است شما همین الان به سایت آمار نشر خانه کتاب رجوع کنید و ببینید که فلان تعداد کتاب منتشر شده است،

اما باید به آنسوی ماجرا هم سری بزنیم و ببینیم که آیا بخش مجازی کتابفروشی‌ها و ناشران دولتی هم ممکن است شما همین الان به سایت آمار نشر خانه کتاب رجوع کنید و ببینید که فلان تعداد کتاب منتشر شده است،

اما باید به آنسوی ماجرا هم سری بزنیم و ببینیم که آیا بخش مجازی کتابفروشی‌ها و ناشران دولتی هم ممکن است شما همین الان به سایت آمار نشر خانه کتاب رجوع کنید و ببینید که فلان تعداد کتاب منتشر شده است،

اما باید به آنسوی ماجرا هم سری بزنیم و ببینیم که آیا بخش مجازی کتابفروشی‌ها و ناشران دولتی هم ممکن است شما همین الان به سایت آمار نشر خانه کتاب رجوع کنید و ببینید که فلان تعداد کتاب منتشر شده است،

اما باید به آنسوی ماجرا هم سری بزنیم و ببینیم که آیا بخش مجازی کتابفروشی‌ها و ناشران دولتی هم ممکن است شما همین الان به سایت آمار نشر خانه کتاب رجوع کنید و ببینید که فلان تعداد کتاب منتشر شده است،

اما باید به آنسوی ماجرا هم سری بزنیم و ببینیم که آیا بخش مجازی کتابفروشی‌ها و ناشران دولتی هم ممکن است شما همین الان به سایت آمار نشر خانه کتاب رجوع کنید و ببینید که فلان تعداد کتاب منتشر شده است،

اما باید به آنسوی ماجرا هم سری بزنیم و ببینیم که آیا بخش مجازی کتابفروشی‌ها و ناشران دولتی هم ممکن است شما همین الان به سایت آمار نشر خانه کتاب رجوع کنید و ببینید که فلان تعداد کتاب منتشر شده است،

اما باید به آنسوی ماجرا هم سری بزنیم و ببینیم که آیا بخش مجازی کتابفروشی‌ها و ناشران دولتی هم ممکن است شما همین الان به سایت آمار نشر خانه کتاب رجوع کنید و ببینید که فلان تعداد کتاب منتشر شده است،

اما باید به آنسوی ماجرا هم سری بزنیم و ببینیم که آیا بخش مجازی کتابفروشی‌ها و ناشران دولتی هم ممکن است شما همین الان به سایت آمار نشر خانه کتاب رجوع کنید و ببینید که فلان تعداد کتاب منتشر شده است،

اما باید به آنسوی ماجرا هم سری بزنیم و ببینیم که آیا بخش مجازی کتابفروشی‌ها و ناشران دولتی هم ممکن است شما همین الان به سایت آمار نشر خانه کتاب رجوع کنید و ببینید که فلان تعداد کتاب منتشر شده است،

اما باید به آنسوی ماجرا هم سری بزنیم و ببینیم که آیا بخش مجازی کتابفروشی‌ها و ناشران دولتی هم ممکن است شما همین الان به سایت آمار نشر خانه کتاب رجوع کنید و ببینید که فلان تعداد کتاب منتشر شده است،

اما باید به آنسوی ماجرا هم سری بزنیم و ببینیم که آیا بخش مجازی کتابفروشی‌ها و ناشران دولتی هم ممکن است شما همین الان به سایت آمار نشر خانه کتاب رجوع کنید و ببینید که فلان تعداد کتاب منتشر شده است،

اما باید به آنسوی ماجرا هم سری بزنیم و ببینیم که آیا بخش مجازی کتابفروشی‌ها و ناشران دولتی هم ممکن است شما همین الان به سایت آمار نشر خانه کتاب رجوع کنید و ببینید که فلان تعداد کتاب منتشر شده است،

اما باید به آنسوی ماجرا هم سری بزنیم و ببینیم که آیا بخش مجازی کتابفروشی‌ها و ناشران دولتی هم ممکن است شما همین الان به سایت آمار نشر خانه کتاب رجوع کنید و ببینید که فلان تعداد کتاب منتشر شده است،

اما باید به آنسوی ماجرا هم سری بزنیم و ببینیم که آیا بخش مجازی کتابفروشی‌ها و ناشران دولتی هم ممکن است شما همین الان به سایت آمار نشر خانه کتاب رجوع کنید و ببینید که فلان تعداد کتاب منتشر شده است،

اما باید به آنسوی ماجرا هم سری بزنیم و ببینیم که آیا بخش مجازی کتابفروشی‌ها و ناشران دولتی هم ممکن است شما همین الان به سایت آمار نشر خانه کتاب رجوع کنید و ببینید که فلان تعداد کتاب منتشر شده است،

اما باید به آنسوی ماجرا هم سری بزنیم و ببینیم که آیا بخش مجازی کتابفروشی‌ها و ناشران دولتی هم ممکن است شما همین الان به سایت آمار نشر خانه کتاب رجوع کنید و ببینید که فلان تعداد کتاب منتشر شده است،

اما باید به آنسوی ماجرا هم سری بزنیم و ببینیم که آیا بخش مجازی کتابفروشی‌ها و ناشران دولتی هم ممکن است شما همین الان به سایت آمار نشر خانه کتاب رجوع کنید و ببینید که فلان تعداد کتاب منتشر شده است،

اما باید به آنسوی ماجرا هم سری بزنیم و ببینیم که آیا بخش مجازی کتابفروشی‌ها و ناشران دولتی هم ممکن است شما همین الان به سایت آمار نشر خانه کتاب رجوع کنید و ببینید که فلان تعداد کتاب منتشر شده است،

اما باید به آنسوی ماجرا هم سری بزنیم و ببینیم که آیا بخش مجازی کتابفروشی‌ها و ناشران دولتی هم ممکن است شما همین الان به سایت آمار نشر خانه کتاب رجوع کنید و ببینید که فلان تعداد کتاب منتشر شده است،

اما باید به آنسوی ماجرا هم سری بزنیم و ببینیم که آیا بخش مجازی کتابفروشی‌ها و ناشران دولتی هم ممکن است شما همین الان به سایت آمار نشر خانه کتاب رجوع کنید و ببینید که فلان تعداد کتاب منتشر شده است،

اما باید به آنسوی ماجرا هم سری بزنیم و ببینیم که آیا بخش مجازی کتابفروشی‌ها و ناشران دولتی هم ممکن است شما همین الان به سایت آمار نشر خانه کتاب رجوع کنید و ببینید که فلان تعداد کتاب منتشر شده است،

اما باید به آنسوی ماجرا هم سری بزنیم و ببینیم که آیا بخش مجازی کتابفروشی‌ها و ناشران دولتی هم ممکن است شما همین الان به سایت آمار نشر خانه کتاب رجوع کنید و ببینید که فلان تعداد کتاب منتشر شده است،

اما باید به آنسوی ماجرا هم سری بزنیم و ببینیم که آیا بخش مجازی کتابفروشی‌ها و ناشران دولتی هم ممکن است شما همین الان به سایت آمار نشر خانه کتاب رجوع کنید و ببینید که فلان تعداد کتاب منتشر شده است،

اما باید به آنسوی ماجرا هم سری بزنیم و ببینیم که آیا بخش مجازی کتابفروشی‌ها و ناشران دولتی هم ممکن است شما همین الان به سایت آمار نشر خانه کتاب رجوع کنید و ببینید که فلان تعداد کتاب منتشر شده است،

اما باید به آنسوی ماجرا هم سری بزنیم و ببینیم که آیا بخش مجازی کتابفروشی‌ها و ناشران دولتی هم ممکن است شما همین الان به سایت آمار نشر خانه کتاب رجوع کنید و ببینید که فلان تعداد کتاب منتشر شده است،

اما باید به آنسوی ماجرا هم سری بزنیم و ببینیم که آیا بخش مجازی کتابفروشی‌ها و ناشران دولتی هم ممکن است شما همین الان به سایت آمار نشر خانه کتاب رجوع کنید و ببینید که فلان تعداد کتاب منتشر شده است،

اما باید به آنسوی ماجرا هم سری بزنیم و ببینیم که آیا بخش مجازی کتابفروشی‌ها و ناشران دولتی هم ممکن است شما همین الان به سایت آمار نشر خانه کتاب رجوع کنید و ببینید که فلان تعداد کتاب منتشر شده است،

اما باید به آنسوی ماجرا هم سری بزنیم و ببینیم که آیا بخش مجازی کتابفروشی‌ها و ناشران دولتی هم ممکن است شما همین الان به سایت آمار نشر خانه کتاب رجوع کنید و ببینید که فلان تعداد کتاب منتشر شده است،

اما باید به آنسوی ماجرا هم سری بزنیم و ببینیم که آیا بخش مجازی کتابفروشی‌ها و ناشران دولتی هم ممکن است شما همین الان به سایت آمار نشر خانه کتاب رجوع کنید و ببینید که فلان تعداد کتاب منتشر شده است،

اما باید به آنسوی ماجرا هم سری بزنیم و ببینیم که آیا بخش مجازی کتابفروشی‌ها و ناشران دولتی هم ممکن است شما همین الان به سایت آمار نشر خانه کتاب رجوع کنید و ببینید که فلان تعداد کتاب منتشر شده است،

اما باید به آنسوی ماجرا هم سری بزنیم و ببینیم که آیا بخش مجازی کتابفروشی‌ها و ناشران دولتی هم ممکن است شما همین الان به سایت آمار نشر خانه کتاب رجوع کنید و ببینید که فلان تعداد کتاب منتشر شده است،

اما باید به آنسوی ماجرا هم سری بزنیم و ببینیم که آیا بخش مجازی کتابفروشی‌ها و ناشران دولتی هم ممکن است شما همین الان به سایت آمار نشر خانه کتاب رجوع کنید و ببینید که فلان تعداد کتاب منتشر شده است،

اما باید به آنسوی ماجرا هم سری بزنیم و ببینیم که آیا بخش مجازی کتابفروشی‌ها و ناشران دولتی هم ممکن است شما همین الان به سایت آمار نشر خانه کتاب رجوع کنید و ببینید که فلان تعداد کتاب منتشر شده است،

اما باید به آنسوی ماجرا هم سری بزنیم و ببینیم که آیا بخش مجازی کتابفروشی‌ها و ناشران دولتی هم ممکن است شما همین الان به سایت آمار نشر خانه کتاب رجوع کنید و ببینید که فلان تعداد کتاب منتشر شده است،

اما باید به آنسوی ماجرا هم سری بزنیم و ببینیم که آیا بخش مجازی کتابفروشی‌ها و ناشران دولتی هم ممکن است شما همین الان به سایت آمار نشر خانه کتاب رجوع کنید و ببینید که فلان تعداد کتاب منتشر شده است،

اما باید به آنسوی ماجرا هم سری بزنیم و ببینیم که آیا بخش مجازی کتابفروشی‌ها و ناشران دولتی هم ممکن است شما همین الان به سایت آمار نشر خانه کتاب رجوع کنید و ببینید که فلان تعداد کتاب منتشر شده است،

اما باید به آنسوی ماجرا هم سری بزنیم و ببینیم که آیا بخش مجازی کتابفروشی‌ها و ناشران دولتی هم ممکن است شما همین الان به سایت آمار نشر خانه کتاب رجوع کنید و ببینید که فلان تعداد کتاب منتشر شده است،

اما باید به آنسوی ماجرا هم سری بزنیم و ببینیم که آیا بخش مجازی کتابفروشی‌ها و ناشران دولتی هم ممکن است شما همین الان به سایت آمار نشر خانه کتاب رجوع کنید و ببینید که فلان تعداد کتاب منتشر شده است،

اما باید به آنسوی ماجرا هم سری بزنیم و ببینیم که آیا بخش مجازی کتابفروشی‌ها و ناشران دولتی هم ممکن است شما همین الان به سایت آمار نشر خانه کتاب رجوع کنید و ببینید که فلان تعداد کتاب منتشر شده است،

اما باید به آنسوی ماجرا هم سری بزنیم و ببینیم که آیا بخش مجازی کتابفروشی‌ها و ناشران دولتی هم ممکن است شما همین الان به سایت آمار نشر خانه کتاب رجوع کنید و ببینید که فلان تعداد کتاب منتشر شده است،

اما باید به آنسوی ماجرا هم سری بزنیم و ببینیم که آیا بخش مجازی کتابفروشی‌ها و ناشران دولتی هم ممکن است شما همین الان به سایت آمار نشر خانه کتاب رجوع کنید و ببینید که فلان تعداد کتاب منتشر شده است،

اما باید به آنسوی ماجرا هم سری بزنیم و ببینیم که آیا بخش مجازی کتابفروشی‌ها و ناشران دولتی هم ممکن است شما همین الان به سایت آمار نشر خانه کتاب رجوع کنید و ببینید که فلان تعداد کتاب منتشر شده است،

اما باید به آنسوی ماجرا هم سری بزنیم و ببینیم که آیا بخش مجازی کتابفروشی‌ها و ناشران دولتی هم ممکن است شما همین الان به سایت آمار نشر خانه کتاب رجوع کنید و ببینید که فلان تعداد کتاب منتشر شده است،

اما باید به آنسوی ماجرا هم سری بزنیم و ببینیم که آیا بخش مجازی کتابفروشی‌ها و ناشران دولتی هم ممکن است شما همین الان به سایت آمار نشر خانه کتاب رجوع کنید و ببینید که فلان تعداد کتاب منتشر شده است،

اما باید به آنسوی ماجرا هم سری بزنیم و ببینیم که آیا بخش مجازی کتابفروشی‌ها و ناشران دولتی هم ممکن است شما همین الان به سایت آمار نشر خانه کتاب رجوع کنید و ببینید که فلان تعداد کتاب منتشر شده است،

اما باید به آنسوی ماجرا هم سری بزنیم و ببینیم که آیا بخش مجازی کتابفروشی‌ها و ناشران دولتی هم ممکن است شما همین الان به سایت آمار نشر خانه کتاب رجوع کنید و ببینید که فلان تعداد کتاب منتشر شده است،

اما باید به آنسوی ماجرا هم سری بزنیم و ببینیم که آیا بخش مجازی کتابفروشی‌ها و ناشران دولتی هم ممکن است شما همین الان به سایت آمار نشر خانه کتاب رجوع کنید و ببینید که فلان تعداد کتاب منتشر شده است،

اما باید به آنسوی ماجرا هم سری بزنیم و ببینیم که آیا بخش مجازی کتابفروشی‌ها و ناشران دولتی هم ممکن است شما همین الان به سایت آمار نشر خانه کتاب رجوع کنید و ببینید که فلان تعداد کتاب منتشر شده است،

اما باید به آنسوی ماجرا هم سری بزنیم و ببینیم که آیا بخش مجازی کتابفروشی‌ها و ناشران دولتی هم ممکن است شما همین الان به سایت آمار نشر خانه کتاب رجوع کنید و ببینید که فلان تعداد کتاب منتشر شده است،

اما باید به آنسوی ماجرا هم سری بزنیم و ببینیم که آیا بخش مجازی کتابفروشی‌ها و ناشران دولتی هم ممکن است شما همین الان به سایت آمار نشر خانه کتاب رجوع کنید و ببینید که فلان تعداد کتاب منتشر شده است،

اما باید به آنسوی ماجرا هم سری بزنیم و ببینیم که آیا بخش مجازی کتابفروشی‌ها و ناشران دولتی هم ممکن است شما همین الان به سایت آمار نشر خانه کتاب رجوع کنید و ببینید که فلان تعداد کتاب منتشر شده است،

اما باید به آنسوی ماجرا هم سری بزنیم و ببینیم که آیا بخش مجازی کتابفروشی‌ها و ناشران دولتی هم ممکن است شما همین الان به سایت آمار نشر خانه کتاب رجوع کنید و ببینید که فلان تعداد کتاب منتشر شده است،

اما باید به آنسوی ماجرا هم سری بزنیم و ببینیم که آیا بخش مجازی کتابفروشی‌ها و ناشران دولتی هم ممکن است شما همین الان به سایت آمار نشر خانه کتاب رجوع کنید و ببینید که فلان تعداد کتاب منتشر شده است،

اما باید به آنسوی ماجرا هم سری بزنیم و ببینیم که آیا بخش مجازی کتابفروشی‌ها و ناشران دولتی هم ممکن است شما همین الان به سایت آمار نشر خانه کتاب رجوع کنید و ببینید که فلان تعداد کتاب منتشر شده است،

اما باید به آنسوی ماجرا هم سری بزنیم و ببینیم که آیا بخش مجازی کتابفروشی‌ها و ناشران دولتی هم ممکن است شما همین الان به سایت آمار نشر خانه کتاب رجوع کنید و ببینید که فلان تعداد کتاب منتشر شده است،

اما باید به آنسوی ماجرا هم سری بزنیم و ببینیم که آیا بخش مجازی کتابفروشی‌ها و ناشران دولتی هم ممکن است شما همین الان به سایت آمار نشر خانه کتاب رجوع کنید و ببینید که فلان تعداد کتاب منتشر شده است،

اما باید به آنسوی ماجرا هم سری بزنیم و ببینیم که آیا بخش مجازی کتابفروشی‌ها و ناشران دولتی هم ممکن است شما همین الان به سایت آمار نشر خانه کتاب رجوع کنید و ببینید که فلان تعداد کتاب منتشر شده است،

اما باید به آنسوی ماجرا هم سری بزنیم و ببینیم که آیا بخش مجازی کتابفروشی‌ها و ناشران دولتی هم ممکن است شما همین الان به سایت آمار نشر خانه کتاب رجوع کنید و ببینید که فلان تعداد کتاب منتشر شده است،

اما باید به آنسوی ماجرا هم سری بزنیم و ببینیم که آیا بخش مجازی کتابفروشی‌ها و ناشران دولتی هم ممکن است شما همین الان به سایت آمار نشر خانه کتاب رجوع کنید و ببینید که فلان تعداد کتاب منتشر شده است،

اما باید به آنسوی ماجرا هم سری بزنیم و ببینیم که آیا بخش مجازی کتابفروشی‌ها و ناشران دولتی هم ممکن است شما همین الان به سایت آمار نشر خانه کتاب رجوع کنید و ببینید که فلان تعداد کتاب منتشر شده است،

اما باید به آنسوی ماجرا هم سری بزنیم و ببینیم که آیا بخش مجازی کتابفروشی‌ها و ناشران دولتی هم ممکن است شما همین الان به سایت آمار نشر خانه کتاب رجوع کنید و ببینید که فلان تعداد کتاب منتشر شده است،

اما باید به آنسوی ماجرا هم سری بزنیم و ببینیم که آیا بخش مجازی کتابفروشی‌ها و ناشران دولتی هم ممکن است شما همین الان به سایت آمار نشر خانه کتاب رجوع کنید و ببینید که فلان تعداد کتاب منتشر شده است،

اما باید به آنسوی ماجرا هم سری بزنیم و ببینیم که آیا بخش مجازی کتابفروشی‌ها و ناشران دولتی هم ممکن است شما همین الان به سایت آمار نشر خانه کتاب رجوع کنید و ببینید که فلان تعداد کتاب منتشر شده است،

اما باید به آنسوی ماجرا هم سری بزنیم و ببینیم که آیا بخش مجازی کتابفروشی‌ها و ناشران دولتی هم ممکن است شما همین الان به سایت آمار نشر خانه کتاب رجوع کنید و ببینید که فلان تعداد کتاب منتشر شده است،

اما باید به آنسوی ماجرا هم سری بزنیم و ببینیم که آیا بخش مجازی کتابفروشی‌ها و ناشران دولتی هم ممکن است شما همین الان به سایت آمار نشر خانه کتاب رجوع کنید و ببینید که فلان تعداد کتاب منتشر شده است،

بادداشت

حضور ایران در نمایشگاه کتاب استانبول

غرفه‌داری یا گردشگری؟

مجد جعفری اقدم

رئیس آژانس ادبی پل

سی و نهمین دوره نمایشگاه کتاب استانبول از ۳ تا ۱۱ دسامبر در محل نمایشگاه‌های دائمی استانبول(تویاپ) با شرکت ۸۰۰ موسسه انتشاراتی–مطبوعاتی و نشریات‌ادواری و موسسات فرهنگی و ادبی و شرکت‌های رسانه‌ای از کشور ترکیه و ۹۱ ناشر و آژانس ادبی از ۱۵ کشور در ۱۰ سالن برگزار شد.

❖ **نمایشگاه در یک نگاه**

این نمایشگاه مانند نمایشگاه تهران، بیش از آنکه نمایشگاه باشد، فروشگاه بزرگ کتاب است. برنامه‌ها و فعالیت‌های این نمایشگاه در سه محور قابل بررسی است: بخش نمایشگاهی، بخش رویدادهای فرهنگی و بخش بین‌الملل. در بخش نمایشگاهی بیش از ۸۰۰ ناشر و موسسه فرهنگی و ادبی و مطبوعاتی از کشور ترکیه کتاب‌های خود را برای فروش یا تخفیف عرضه کردند. به‌طور میانگین در طول ۱۰ روز برگزاری نمایشگاه چیزی حدود ۶۰۰ هزار نفر برای بازدید و خرید کتاب به نمایشگاه آمدند. بیش از ۷۰ درصد کتاب‌ها توسط چند موسسه بزرگ انتشاراتی در ترکیه منتشر شده بود و اکثر فضاهای خوب نمایشگاه در اختیار این موسسات بودند. در بخش بین‌الملل نیز به‌طور میانگین هر روز ۲۰ الی ۲۵ جلسه سخنرانی یا نشست فرهنگی یا ادبی در نمایشگاه برگزار شد. اکثر این جلسات را خود ناشران ترکیه برگزار کردند و در موضوعات نشر و کتاب در ترکیه صحبت به میان آمد. علاوه بر نشست‌ها و رونمایی‌های مختلف کتاب در سالن ویژه‌ای برنامه‌های جشن امضا با حضور نویسندگان کتاب‌ها برگزار شد. بخش بین‌الملل نمایشگاه کتاب استانبول از زمان برگزاری فلوشپ استانبول در واقع موضوعیت خود را از دست داده است و صرفاً برای حفظ هویت عنوان بین‌الملل نمایشگاه ایجاد می‌شود. از این‌رو در چند سال اخیر کمتر ناشر یا آژانس ادبی از دیگر کشورها در این نمایشگاه شرکت می‌کنند. شرکت کنندگان در بخش بین‌الملل امسال نمایشگاه چند ناشر خارجی اغلب تازه‌کار از کشورهای حوزه بالکان و چند کشور دیگر (مثل ایران – کره جنوبی– اردن– روسیه و...) بودند که با دعوت و هزینه موسسه حضور داشتند که البته حضور بسیار کم‌رنگی بود و اغلب در نمایشگاه حاضر نبودند! البته چند موسسه دولتی هم از ترکیه (مثل موسسه ندا) و کشورهای دیگر در بخش بین‌الملل غرفه داشتند.

❖ **غرفه ایران**

امسال ایران کم‌رونق‌ترین حضور را تنها با دارا بودن یک غرفه دولتی با تابلوی خانه کتاب و ادبیات ایران در نمایشگاه استانبول تجربه کرد. غرفه ۱۲ متر مربعی که در آن ۳ مدیر دولتی که با هزینه معاونت امور فرهنگی ارشاد اسلامی در نمایشگاه حضور داشتند؛ به‌همراه یک موزع کتاب‌ایرانی مقیم استانبول که مشغول فروش کتاب‌های نسبتاً نفیس خود بود و زحمت معرفی آبرومندانه نشر ایران در این نمایشگاه را برعهده داشتند. علاوه بر مدیران اعزامی ارشاد، نماینده اعزامی مرکز ساماندی ترجمه و نشر سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی و نمایندگی فرهنگی ایران در استانبول و دو نویسنده محترم ایرانی در این غرفه حضور داشتند. کتاب‌های عرضه شده در این غرفه علاوه بر کتاب‌های نفیس (متعلق به موزع ایرانی مقیم استانبول) که بیشتر فضای غرفه را در اختیار داشتند، یک عنوان کتاب ۴ جلدی کودک و چند عنوان کتاب دیگر در موضوع ادبیات و دفاع مقدس و ادبیات و علوم انسانی شامل بروشورها و کاتالوگ‌هایی هم درخصوص بسته‌های حمایتی ایران از ترجمه و نشر کتاب‌های ایرانی در جهان بودند. البته چند جلسه و نشست چاشنی این نوع حضورها در نمایشگاه‌های بین‌المللی یک موسسه فرهنگی و انتشاراتی از شهر تبریز نیز با دعوت و هزینه نمایشگاه در سالن یک نمایشگاه حضور داشت.

❖ **آسیب‌شناسی**

بازار نشر ترکیه به‌دلیل قربات‌های فرهنگی و دینی با کشور ایران یکی از بازارهای نشر خارجی سهل‌الوصول برای کتاب‌های ایرانی است. تاکنون بیش از ۱۰۰۰ عنوان از آثار ایرانی در ترکیه به زبان ترکی استانبولی ترجمه و منتشر شده است. اغلب این کتاب‌ها در موضوعات مطالعات اسلامی و مطالعات ایرانی هستند که اغلب بدون اطلاع و اجازه صاحبان آثار در ایران، با کمک‌های دولتی به ترکی استانبولی ترجمه و در دسترس مخاطبان در ترکیه قرار گرفته‌اند. تعداد محدودی از این کتاب‌ها در سال‌های اخیر از طریق قانونی و مبادله رایت بین صاحبان آثار از ایران و ناشران ترکیه‌ای ترجمه و منتشر و به بازار نشر ترکیه راه یافته‌اند. بازار کتاب ترکیه قابلیت‌ زیادی برای حضور صنعت نشر ایران دارد و وزارت ارشاد اسلامی می‌تواند در کمک به توسعه نشر ایران در جهان نقش مفیدی در برقراری تعامل حرفه‌ای بیشتر بین بازار نشر کتاب ایران و ترکیه ایفا کند. تعهد اصلی دولت در توسعه نشر کشور در جهان، حمایت، نظارت و هدایت است که در بستر حمایت از حضور مستقل ناشران، آژانس‌های ادبی و نویسندگان و تصویرگران ایرانی در رویدادهای بین‌المللی؛ به‌ویژه نمایشگاه‌های بین‌المللی کتاب و فستیوال‌ها و جشنواره‌ها و کنفرانس‌های بین‌المللی اتفاق می‌افتد؛ نه غرفه‌داری و سفرهای توریستی برخی به بهانه حضور در غرفه و انجام چند جلسه و نشست تشریفاتی که کمک چندانی به توسعه نشر ایران نمی‌کند.

ترجمه دیوان حافظ توسط یک نابینا

مورخ ۱۶ آذر ۱۴۰۱ (۷ دسامبر ۲۰۲۲) در محل سالن اجتماعات کتاب فروشی میهای امینسکو (Mihai Eminescu) شهر بخارست از بزرگترین کتاب فروشی‌های رومانی برگزار شد. این اثر با حمایت سفارت جمهوری اسلامی ایران در بخارست به مناسبت یکم‌دوبیستمین سالگرد روابط دیپلماتیک جمهوری اسلامی ایران (۲۰۲۲–۱۹۰۲) توسط سارا استرآبادیان به زبان رومانیایی ترجمه شد و با عنوان شهد عشق، ترجمه برگزیده‌ای از غزلیات دیوان حافظ از سوی انتشارات معروف ادیتور یال انتگرال رومانی (Editura Integral) به چاپ رسید. در این مراسم، سفیر کشورمان سیدحسین سادات میدانی، مترجم سارا استرآبادیان، دن سیلیو بوئر سکو یکی از منتقدان ادبی مشهور رومانی و همچنین مسئول انتشارات انتگرال سخنرانی کردند. در این مراسم سادات میدانی، این کتاب

یک روشندل ایرانی ترجمه‌گزیده‌ای از دیوان خواجه حافظ شیرازی را به زبان رومانیایی ارائه داده است. این مجموعه که ترجمه ۲۰۰ غزل حافظ است، جامع‌ترین ترجمه از دیوان حافظ به‌شمار می‌آید. اقبال به ادبیات کلاسیکی فارسی از دیرباز در میان دوستان در سراسر جهان وجود داشته است. کمتر کسی است که با شاعرانی، چون فردوسی، حافظ، سعدی و مولانا آشنا نباشد. سالیانی است که اشعار این شاعران به زبان‌های گوناگون برگردانده می‌شود. در تازه‌ترین رویداد این دست، یک بانوی روشندل ایرانی ترجمه‌گزیده‌ای از دیوان خواجه حافظ شیرازی را به زبان رومانیایی ارائه داده است. این مجموعه که ترجمه ۲۰۰ غزل حافظ است، جامع‌ترین ترجمه از دیوان حافظ به‌شمار می‌آید. مراسم رونمایی از ترجمه رومانیایی برگزیده غزلیات حافظ شیرازی در روز چهارشنبه